

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Dispytatio VIII. De Differentiâ, Proprio & Accidente.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

video, non possum affirmare determinatè illum esse Petrum, quia non novi illum perfectè. hæc disunctio omnino repugnat Deo, in quem nulla cadit ignorantia aut confusio. Disunctio clara est illa, quæ licet perfectissimè cognoscat obiecta, quia tamen ipsa obiecta indeterminatè ad aliquid requiruntur, de illis affirmat indeterminatè & disunctivè, *ad aliquid requiri*: quæ disunctio non repugnat Deo. In quo dissentio à nonnullis recentioribus, qui non distinguentes inter hos duos modos Individui vagi, absolute putant, repugnare intellectui diuino Individuum vagum, non verò voluntati diuinæ, quæ pro sua libertate ex duobus obiectis æquè bonis potest non magis hoc quàm illud velle. Sed ex hoc ipso eos redarguo: si enim voluntas diuina potest præcipere sub disunctione offerri sibi par turturum, aut duos pullos columbarum v. g. ergo intellectus diuinus cognoscit, ad non peccandum contra hoc præceptum, requiri vel oblationem par turturum, vel oblationem duorum pullos columbarum. Idem est in omnibus aliis præceptis, v. g. ad non peccandum contra præceptum de Sacro, requiritur hæc vel illa auditio.

Alij probant hanc nostram conclusionem, quia Deus habet hunc actum, *hic vel ille equus requiritur ad equitandum*: si enim diceret, *hic determinatè requiritur*, propositio esset falsa; ergo Deus habet actum disunctiuum. Non vrget hoc argumentum; quia Deus non dicit, *ad equitan-*

dum ut sic requiritur hic vel ille equus; sed, *ad equitandum tali modo talis est equus necessarius, ad equitandum alio diuerso ille alius diuersus*: vbi nihil Deus disunctivè cognoscit. Ideo ego supra 67 posui argumentum in re singulari & determinatâ, v. g. ad non peccandum requiritur hæc vel illa auditio Sacri: ibi enim carentia peccati eadem est, siue hæc Missa siue illa audiat. Etiam amplius vrgeo: In hoc igne cum hac duratione, de quo cognoscit Deus, ut hic & nunc existat iste ignis, non requirit hanc potius actionem quàm illam: item Deus cognoscit se posse producere Petrum vel cum hoc vbi, vel cum alio diuerso numero, & pro suo libito eligit potius hoc quàm illud; ergo Deus cognoscit disunctivè plura obiecta. Ratio à priori est, quia ad aliquam rem determinatam aliquando requiruntur indeterminatæ causæ, aut indeterminatæ actiones hæc vel illa; quo casu Deus non potest nisi disunctivè affirmare, *hæc existentia Petri requirit hanc vel illam actionem*: facit ergo Individuum vagum, non quidem confusum, sed potius omnino clarum, ut dictum est.

Circa prædicationem Individui vagi, utrùm sit Vniuersalis, non sunt in præsentia repetenda quæ diximus Disputatione v. 1. à numero 22. vbi contra recentiores ostendimus, actum disunctiuum ut talem formaliter non esse Vniuersalem, quia distinguit inter sua obiecta: vnde concluditur, Individuum vagum formaliter non esse Vniuersale.

DISPUTATIO OCTAVA.

De Differentiâ, Proprio & Accidente.

SECTIO I.

De Differentiâ.

Est triplex, communis, propria, & propriissima. Communis est idem cum Accidenti: propria idem est ac Proprium, quæ sunt duo Prædicabilia de quibus Sectione 2. & 3. dicemus: propriissima verò ea est, quæ constituit hoc tertium Prædicabile, de quo in hac Sectione.

SUBSECTIO PRIMA.

De Differentiâ, ut diuisivâ generis.

DIFFERENTIA ut prædicabilis, ut diuisiva generis, & ut constitutiva speciei, ad Logicum pertinet; sicut species & ut subiicibilis, & ut prædicabilis ad eundem spectat.

Aduerto Primò, nonnullos hic docere, in hoc inter se differre Distinctionem & Differentiam, quòd illa solum dicit pluralitatem, hæc verò inæqualitatem. Sed & supra hoc reieci, & iam clariùs reicio: quia Personæ diuinæ verè differunt inter se, & tamè non sunt inæquales; ergo Differentia non consistit in inæqualitate. Dicendum ergo, eam consistere in dissimilitudine, siue detur æqualitas, siue non.

Aduerto Secundò, Differentiam posse triplicem rationem fortiri, vel *diuisivâ*, vel *constitutivâ*, vel *prædicabilis*. Rationale v. g. quatenus diuidit animal à bruto, est *diuisivâ*; quatenus constituit hominem ut pars illius, est *constitutivâ*; quatenus prædicatur de Petro, Paulo, Francisco, &c. est *prædicabilis*. Duæ primæ rationes sunt connexæ inter se: neque enim potest esse Differentia generis, quin sit constitutiva speciei; quia species constituitur ex genere & Differentiâ diuidente ipsum genus. Tertia verò ratio, scilicet prædicabilis, non est annexa essentialiter Differentiæ ut constitutivæ speciei, & diuisivæ generis: quia potest aliqua esse Differentia, quæ non sit prædicabilis vniuersaliter; illa scilicet quæ constituit speciem merè subiicibilem, ut in diuinis ratio personæ, filiatio, paternitas, &c. iuxta dicta supra Disputat. vii. num. 41.

Differentia *diuisivâ* generis definitur, *Est ea quæ genus diuiditur in suas species*. Differentia enim se habet ad modum formæ substantialis, quæ materiam primam, de se indifferentem & incompletam, determinat ad esse hominis aut leonis; determinat enim genus de se indifferens ad hanc vel ad illam speciem; sicut materia prima, si coniungatur cum animâ rationali, constituit hominem; si cum equinâ, equum: ita animal, si coniungatur cum rationali, constituit hominem; si cum hinnibili, equum. Quapropter genus comparatur materiæ, Differentia verò formæ.

M 2

De

De actu, quo hæc Differentia constituitur in ratione subicibilis, & quo in ratione prædicabilis, nihil occurrit noui dicendum, præter ea quæ in simili de specie subicibili & prædicabili dicta sunt supra, est enim eadem de illis ratio.

Rogabis, vtrum Differentia dicat totam entitatem speciei, id est, vtrum in se includat genus. Respondeo, si sermo sit de continentia reali, non dubium, quin Differentia includat genus, & è contrario, quia à parte rei sunt idem: si verò sermo sit de continentia formali ex parte obiecti, etiam est certum, in nostra sententia negante præcisiones, contineri genus in differentia, & è contrario. In sententia verò Thomistarum, eas præcisiones adstruente, dicendum est, non quamlibet Differentiam includere rationem superiorem, sed eam tantum, quæ est differentia rationis transcendens, ceteras verò neque includi in genere, neque è contrario genus in ipsis. Tandem si loquamur in ordine ad præcisiones formales, certum est, in conceptu Differentiæ præcindi ex parte modi à ratione genericâ non transcendente, v. g. ab animali: quia vt animal cognoscitur omnino explicitè ex parte actus, debebat concipi in ordine ad operationes sentiendi. potest autem concipi homo vt principium discursus, quin concipiatur vt principium sentiendi; ergo potest rationale ab animali præcindi. Vtrum autem Differentiæ prædicatorum transcendentium possint concipi sine ratione superiori, dicam Disputat. XI. à numero 21.

Difficilius potest obici ex aliis operationibus, v. g. in leone rugitus, quæ est Differentia leonis, formaliter includit rationem genericam, quia includit formaliter sensationem, est enim quædam sensatio: similiter includit rationem vitæ, est enim rugitus actus quidam vitalis; ergo non potest concipi Differentia vltima sine eo quod concipiatur subalterna, imò & omnes subalterne. Hoc argumentum magnum negotium facessit recentioribus: ego tamen me facile expedio. Et quidem in nostra sententia negante præcisiones obiectiuas, & solum admittente formales, res est extra controuersiam: Primò, quia (vt infra dicemus) etiam à ratione entis, quæ multò magis videtur includi in Differentiis, possumus præcindere formaliter; ergo multò melius poterimus præcindere à ratione animalis, viuents, qui non sunt conceptus ita transcendentes: Ratio est, quia possumus concipere leonem rugire, non cogitando vtrum hoc sit sentire an non: similiter possumus concipere equum hincnare, non cogitando vtrum hoc sit viuere, se mouere ab intrinseco, & cetera. Vbi aduerte, malè à nonnullis doceri, in similibus præcisionibus eandem esse difficultatem in sententia nostra, ac in sententia præcindentium obiectiuè: dicunt enim, quæ sufficiunt ad præcindendum formaliter, sufficere ad præcindendum obiectiuè. Vnde inferunt, ergo eadem est vtrobique difficultas. Sed in hoc valde hi falluntur: quia possumus nos præcindere formaliter inter definitum & definitionem: (rusticus enim scit Petrum esse hominem, & non scit esse animal rationale, & consequenter præcindit ab animali rationali formaliter) & tamen nec aduersarij præcidentes, nec hi recentiores, neque vllus docuit, inter hominem & animal rationale posse nos præcinden-

dere obiectiuè, ita vt aliquid diuersum (realitas aliqua aut formalitas) concipiatur per hominem, quod non per animal rationale, aut è contrario; ergo etiam apud obiectiuè præcidentes minus requiritur ad præcindendum formaliter, quam ad præcindendum obiectiuè. Ratio est manifesta: quia præcisio formalis nostra nihil aliud est, quam carentia clarioris conceptus; circa eandem autem formalitatem obiectiuè non præcindibilem possunt esse diuersi conceptus vnus alio clarior, ergo & præcisiones formales. At præcisio obiectiuæ est separatio ex parte obiecti vnus formalitatis ab alia: ad hanc autem separationem requiruntur ex parte obiecti duæ formalitates, aut distinctio virtualis in ordine ad duo prædicata contradictoria, scilicet cognosci & non cognosci; quæ distinctio aut formalitates non semper reperiuntur, etiam si possint esse duo diuersi conceptus circa illam rem. Quæ nota pro dicendis infra, scilicet in nostra sententia Differentias posse præcindi ab ente, non verò in sententia Thomistarum: quæ minus consequenter à nobis dici, malè putant hi recentiores. Sed de his fusiùs infra.

Iam autem in præsentī (concernit enim hoc non parum cum hac præcisione entis) dico, formalitatem rugibilitatis, si obiectiuè præcinderetur, adhuc includitur animalitatem. Nam si ea rugibilitas, vt sic distincta, poneretur per impossibile à parte rei, illa esset formaliter virtus cuiusdam determinate sensationis; ergo esset formaliter virtus sentiendi, ergo & animalitas. Malè enim quidam respondet, eam non esse formaliter sensationem, sed præsupponere sensationem: malè, inquam; quia viliò v. g. (& sic de aliis actibus sensus externi & interni) formalissimè sunt materiales cognitiones, siue sensationes; ergo ex parte obiecti non potest præcindi formalitas, quæ sit productiua aliquis materialis cognitionis, quæ eo ipso non esset formaliter animalitas. Idem est de ratione viuents, & corporis: ille enim rugitus formaliter esset, in sententia istorum, motus ab intrinseco; ergo formaliter esset vita in actu secundo, ergo in differentia rugibilis formaliter includitur ratio vitæ: & ita tandem hi recentiores videntur docere, viuents & corpus esse prædicata transcendentia non minus quam ens, quod idem debuissent dicere de animalitate respectu differentiarum bruti. Dico respectu bruti, quia in differentia rationalis manifestum est, non includi formaliter animalitatem; quia discurrere, quod dicitur rationale, non est etiam realiter sentire. vnde & Angeli realiter habent eam differentiam rationalis, & tamen non habent animalitatem seu vim sensitivam.

Ex his concludo, quando Differentiæ extrahunt rationem genericam ad aliquam aliam operationem, quæ sit extra genus, siue quæ non necessariò contineatur sub ratione communi illarum operationum, aut terminorum quos genus respicit (sicut discursus, quem respicit rationale, non continetur sub sensatione, & in mea sententia sensatio respectu vitæ: nam vita Physica consistit in productione ab intrinseco, sensatio autem, vt dicam suo loco, non consistit in hac productione, sed in perceptione obiecti, quæ sine vllâ productione Physicâ ab intrinseco concipi primò & esse potest) tales Differentias non includere rationem

tionem genericam formaliter, nec genus esse transcendens respectu illarum: & in hoc acquiesco his recentioribus. Imò addo, fortè rugitum, in ordine ad quem nos explicamus leonem, talem esse, quia ille non videtur formaliter esse sensatio, sed motus quidam localis ore gutturè-ve formatus, qui benè potest concipi sine sensatione: quo casu facile constat, animal etiam non transcendere differentias. Idem dico de hinnibilitate.

6 Quòd si Differentia talis sit, vt non respiciat operationes nisi formaliter contentas sub genere, ad modum quo visio materialis est quædam sensatio, auditio, olfactio, &c. tunc dico, in nostra sententiâ formaliter præcindi posse Differentiam à ratione genericâ, vt dixi suprà de Præcisionibus formalibus: in sententiâ verò de præcisionibus obiectiuis non posse præcindi, sed genus illud esse transcendens respectu talium Differentiarum. Ratio est, quia, si illa operatio differentialis includit conceptum operationis genericæ, ergo Differentia specifica, quæ ex parte obiecti consistit in virtute ad eam operationem, erit etiam virtus ad rationem communem illius operationis; & consequenter includet obiectiue genus, sicut omnia alia transcendentia. Et eiusmodi est sensatio respectu viuientis in sententiâ aientium, sentire formalissimè esse agere ab intrinseco: & eiusmodi erit rugibilitas, si rugitus sit formaliter aliqua specialis sensatio, quod & suprà supposui pro argumento. Absolutè autem puto, non esse actum sentiendi, etsi fortè non sit propria Differentia leonis, de quo iam non disputo.

Sed obicit Primò cum his Auctoribus: Si Differentia imbibit genus, ergo non constituit diuersum prædicabile à genere. Respondeo, malam esse consequentiam; quia species continet genus, & tamen constituit diuersum prædicabile ab illo. Debuisset probabilius intulisse, ergo differentia non constituit diuersum prædicabile à specie, quia continet genus & Differentiam, quæ solum continetur in specie. Sed & hac consequentia est mala: idèd eam nego sicut primam. Primam, quia genus dicit minus quàm Differentia, vnde non constituit idem prædicabile quod Differentia: genus enim prædicatur præcise in quid; Differentia in quale quid; ergo differant. Secunda consequentia est difficilior. Primò tamen negatur, quia Differentia, licet quoad rem prædicatam in eo casu idem esset quod species, & ex hac parte non constitueret diuersum prædicabile; tamen ex parte modi esset magna differentia: quia species prædicatur purè in quid, v.g. *Petrus est homo*; at Differentia prædicatur in quale quid, iuxta suprà dicta, idèd constituunt diuersa prædicabilia; hæ enim sunt diuersæ prædicationes, *Petrus est homo*, vel *Petrus est rationalis*; etiam si idem vterque terminus significet ex parte obiecti, vt in hac, *Petrus est viuens*, vel *Petrus est vitalis*. Et propter hanc differentiam rationalem, si prædicetur de rationali, est species; si de Petro, est Differentia, etiam si idem semper significet: quia (vt dixi suprà) in vno casu prædicatur in quale quid, & in altero solum in quid: ergo propter eandem rationem differet à specie, licet idem significaret; quia species id significat purè in quid, differentia verò in quale quid.

Secundò adhuc respondeo, Etiam si in eis prædicatis concedatur, Differentiam non esse diuersum prædicabile à specie, sicut tu dicis in aliis transcendentibus *ens, substantia, accidens*; quid inde? rueret cælum? Adhuc erunt aliæ Differentiæ, in quibus non includatur ratio nostra genus, & illæ constituent diuersum prædicabile.

Rogabis Secundò, vtrum Differentia necessariò debeat esse Physicè indiuisibilis. Respondeo negatiuè, quia Differentia Physicè est tota rei essentia: essentia autem non est semper indiuisibilis, vt patet in omnibus entibus compositis ex materiâ & formâ, vel ex partibus integrantes. An autem etiam Metaphysicè possit esse composita, dicam statim.

SUBSECTIO SECVNDA.

De Differentiâ constitutiuâ speciei.

DIFFERENTIA constitutiuâ speciei est eadem formaliter, quæ diuisiua generis, solumque differt ab illâ penes diuersa connotata: vt enim comparatur cum genere, dicitur *diuisiua*; respectu verò speciei, dicitur *constitutiuâ*. sicut materia, si comparatur cum formâ; dicitur subiectum; si respectu compositi, dicitur pars illius constitutiuâ.

Prima difficultas hîc occurrens est, vtrum Differentia infima possit esse composita ex duplici differentiâ infimâ inadæquatè Metaphysicè distinctâ, quæ duplex differentia contineatur sub duplici genere, & vt vno verbo dicam, vtrum species infima possit contineri sub duplici genere infimo.

In primis non semper id esse necessarium, est certo certius: nam *humibile* tantum est sub vnicò genere infimo, scilicet sub *animali*.

Deinde, posse aliquas reperiri species quæ contineantur sub duplici genere immediato, mihi non dubium, vt patet in actu quo quis & propter obedientiam & propter amorem Dei vult audire Sacrum: quia ille actus continetur immediatè sub genere actus charitatis, & sub genere actus obedientiæ: item actus practicus & speculatiuus simul continetur sub genere actus practici, & sub genere actus speculatiui, æquè immediatè sub vtroque. Imò, vt ex his quæ præ manibus habemus exemplum sumamus, ipsa Differentia, in quantum prædicabilis, continetur sub prædicabili in quid, & sub prædicabili in quale; quia (vt dicam Subsecciónè 3.) Differentia prædicatur in quale quid. potest ergo vna species contineri immediatè sub duplici genere, & consequenter constare ex duplici differentiâ Metaphysicè distinctâ.

Dices Primò, Aristotelem in Prædicamentis 9 cap. 3. docuisse, species, quæ sub duplici genere non subordinato continentur, esse diuersas; ergo sensit, vnicam speciem non posse esse sub duplici genere immediato. Respondeo, Aristotelem solum locutum de generibus adæquatis, de quibus fatemur non posse esse duo adæquata respectu vnius speciei: genera autem, sub quibus continetur species, de quâ nos loquimur, non sunt adæquata, quodlibet seorsum, respectu speciei; sed ex vtroque resultat vnum genus integrum, ex genere v.g. practici, & genere speculatiui re-

sultat vnicum adaequatum genus respectu actus practici simul & speculativi.

Secundo obiicies, Duplex Differentia debet componere duplicem speciem; ergo vna species non potest componi ex duplici Differentia. Respondeo, id esse verum in Differentiis inadaequatis, non vero in inadaequatis.

Tertio obiicies, Forma Metaphysica est simplicior quam Physica; sed haec non est composita ex duplici forma Physica, ergo neque Metaphysica ex duplici Metaphysica. Respondeo, etiam formas Physicas componi ex Physicis formis partialibus, albedo v. g. ex pluribus partibus albedinis. Respondeo Secundo, compositionem Metaphysicam, cum sit realiter indiuisibilis, etiam si coalescat ex pluribus formis Metaphysicis, adhuc esse simpliciolem quam Physicam.

10 Denique obiicies, Si vna differentia sit sub duplici genere, sequetur, illa genera esse mutuo differentiam, vnum respectu alterius: quia v. g. genus practici erit differentia respectu generis speculativi, & è contrario, quod videtur absurdum; quia nequeant duo genera mutuo sibi esse superiora. Respondeo, negando sequelam; quia illa duo genera non se inuicem contrahunt, sed vtrumque immediate contrahitur per suam Differentiam inadaequatam & partialem, in quo nulum est absurdum.

Secundo potest in praesenti dubitari, quā ratione Differentia componat speciem simul cum genere. Hac de re latissime nonnulli: sed res est clarior, quam in ea nos immorari patiamur.

PRIMA CONCLUSIO. A parte rei nulla est compositio ex genere & Differentia. Quia genus & Differentia sunt à parte rei eadem entitas; nihil autem seipsum componit.

SECUNDA CONCLUSIO. Genus & Differentia componunt extrinsecè ratione nostrā speciem, quatenus haec componitur ex actu confuso constituyente genus, & ex actu claro attingente Differentias: qui actus non praescindunt ex parte obiecti inter genus & Differentiam, sed solum ex parte modi, iuxta supra dicta saepe.

TERTIA CONCLUSIO. Species formaliter vt tertium praedicabile, non componitur ex genere formali & ex Differentia formali. Pater, quia conceptus genericus terminatur ad omnes species, specificus autem ad vnam; item species est vnicum praedicabile. Quapropter dixi Disputatione VII. Sectione 3. praedicationem definitionis non esse specificam, eò quod fiat per modum duplicis praedicabilis, ergo genus & Differentia, quae formaliter sunt duo praedicabilia, vt sic formaliter non constituunt speciem, quae est vnicum.

11 QUARTA CONCLUSIO. Species constituitur ex genere & Differentia virtualiter, non formaliter. Quia species tantum componitur ex illo praedicato superiori, quod si confundatur cum aliis, constituet genus; & ex praedicato inferiori, quod si seorsim cognoscatur, constituet Differentiam: quod est componi ex genere & differentia virtualiter, non vero quae hic & nunc formaliter sint genus & Differentia, propter rationem in tertiā Conclusionem datam.

Rogabis, an saltem in definitione hominis, v. g. *homo est animal rationale, & animal sit genus*

formaliter, & *non rationale* sit Differentia formaliter. Respondeo, si vtrumque cognoscatur per actum vnicum, non posse esse genus & Differentiam formaliter, quia neutrum ab altero praescinditur, prout requiritur ad genus & Differentiam formaliter. Secundo, etiam per duos actus cognoscantur; adhuc dico *non animal* non posse esse genus formaliter, quia in illā definitione non terminatur confuso ad omnia animalia, sed tantum ad rationalia. Item *rationale* non potest esse Differentia formaliter, quia haec non est nisi respectu generis formaliter; cum autem ibi *animal* non sit formaliter genus, neque *rationale* poterit esse formaliter Differentia.

SUBSECTIO TERTIA.

De Differentia praedicabili.

DEFINITUR à Porphyrio, *est quae praedicatur in quale quid de pluribus differentibus specie*. Hac definitio Porphyrij manca est, quia non conuenit Differentiae quae de solo numero differentibus praedicatur. Pro illo respondet Caietanus, Differentiae ultimae, in quantum Differentiae, non repugnare praedicari de pluribus differentibus specie, & Differentiam definitam à Porphyrio per non repugnantiam. Sed contra, quia licet Differentiae ultimae non repugnet praedicari de pluribus differentibus specie, etiam non repugnat illi praedicari de pluribus differentibus numero: ergo licet Porphyrius explicet Differentiam per non repugnantiam, adhuc fuit diminutus; quia non explicuit omnem non repugnantiam Differentiae, eam scilicet quae est vt de pluribus differentibus numero praedicetur.

Contra Secundo, quia etiam propter hanc rationem posset homo definiri esse *animal huminale*, quia homini secundum rationem genericam animalis non repugnat esse equum; sicut Differentiae ultimae non repugnat, quatenus Differentiae vt sic, praedicari de pluribus differentibus specie; ideoque per te potest definiri esse, *quae praedicatur de pluribus differentibus specie*.

Addendum ergo est ei definitioni, *de pluribus differentibus specie vel numero*, vt vtrique Differentiae includatur. Quod si velis definitionem vtrique communem sine disunctione tradere, dic, *Differentia est, quae praedicatur in quale quid de pluribus differentibus*: vt sic autem tota haec definitio in qualibet determinate reperitur. Esse autem de differentibus numero, erit proprium Differentiae ultimae; de pluribus vero specie distinctis, erit proprium Differentiae subalternae.

Aduerte tamen, duas has Differentias, infimam & subalternam, in ratione praedicabilis non differre specie: quod enim vna sit ultima, alia non, est per accidens ad praedicabilitatem; sicut est per accidens generi in ratione praedicabilis, quod sit vltimum vel subalternum.

Quid sit praedicari in quale quod ad rationem Differentiae requiritur, dixi Disputatione VII. dum de praedicatione Generis disputau: vbi ostendi, praedicari in quale esse praedicari per modum alteri adiacentis: in quid vero, per modum per se stantis: vnde praedicari in quale quid, quod conuenit Differentiae, est praedicari aliquid pertinet ad essentiam rei quapropter aliquo modo praedi-

prædicatur in quid; essentia enim non adiacet sibi ipsi, sed per se stat: quia verò prædicatur hæc pars essentia: ut adiacens alteri parti, eius prædicatio partim est in quale, & partim in quid, ideoque dicitur in quale quid.

Quod si obiecias, supra nos exclusisse à ratione prædicabilis prædicationem definitionis, quia prædicatur in quale quid; unde etiam diximus non esse vnum, sed duo prædicabilia; quod non videtur coherere cum his quæ hic docemus, scilicet Differentiam esse vnum prædicabile, etiam si in quale quid prædicetur. Respondeo, ideo prædicationem definitionis non efficere vnum prædicabile, quia fit per duos terminos, quorum vnus in quid tantum, alius verò in quale quid prædicatur; & consequenter quasi formaliter constat prædicatione duplicis prædicabilis. At Differentia non prædicatur nisi per vnum terminum, qui nec perfecte in quid nec perfecte in quale, sed simul vtroque modo indiuisibiliter prædicatur; quare vnum tantum constituit prædicabile à reliquis distinctum, definitio verò pertinet ad duo.

14 Roget quis, respectu quorum differentia sit prædicabilis, an respectu speciei quam constituit, an respectu indiuiduorum. Respondeo, esse prædicabilem vniuersaliter respectu indiuiduorum, non respectu speciei quam constituit. Ratio est clara: quia non est superior, sed omnino æqualis, respectu speciei quam constituit; æquale autem non est vniuersale respectu æqualis, solum ergo potest esse prædicabilis vniuersaliter respectu inferiorum, respectu quorum est superior. Ex quo inferitur, multò minus esse prædicabilem vniuersaliter respectu generis cui ipsa est inferior; ergo est prædicabilis respectu speciei ut æqualis de æquali; respectu inferiorum, ut vniuersalis; respectu generis, ut quid inferius.

Sed obiecias, non prædicatur in quale nisi solum respectu rationis superioris, ergo solum respectu illius erit prædicabilis ut Differentia. Consequentia est bona. Antecedens probatur: quia rationale v. g. non adiacet Petro, quia includitur in ipso Petro; nihil autem sibi adiacet: adiacet autem animali, in quo non includitur, & quod est eius genus; ergo solum potest prædicari in quale de ipso genere. Respondeo, rationale respectu animalis prædicari purè in quale, non verò in quale quid: quia illi purè Logicè loquendo adiacet, neque includitur in eius essentia (& hoc probat obiectio.) quare hæc prædicatio, animal est rationale, Logicè pertinet ad quantum prædicabile, non ad Differentiam de qua hic. At verò respectu Petri ex parte adiacet, quia adiacet alteri compati; ex parte verò non adiacet, sed est quidditas, quatenus est pars illius essentia, ideoque prædicatur in quale quid, quod pulchre explicatur exemplo formæ & materiae. Si enim forma comparatur cum materia purè illi adiacet, estque adæquate extra essentiam illius: si verò comparatur cum toto composito, partim illi adiacet, quatenus adiacet vni parti eius compositi, etiam si toti non adiacet. Sic anima dicitur etiam forma hominis, licet solius materiae sit forma rigore loquendo: etiam dicitur essentia inæquata hominis, quatenus illum constituit. Eodem modo Differentia & est essentia Petri, ideo prædicatur in quid; & etiam dicitur ei adiacere,

ut forma, etiam si in re solum sit forma vnius partis, id est animalitatis Petri; ergo de illo prædicabitur in quid & in quale.

Hinc colliges, Differentiam subalternam posse sortiri rationem generis, si prædicetur de aliqua Differentiâ infimâ simul & de subalternâ: ut v. g. rationale sensitiuum est sensitiuum, quæ est prædicatio generica, & consequenter in quid; etiam si fiat per sensitiuum, quod videtur esse adiacens alteri. Ratio verò huius nostræ illationis est, quia sensitiuum licet adiaceat homini aut animali, iuxta proximè dicta, non tamen adiacet sensitiuo, quod ponitur expresse ex parte subiecti. Sicut licet anima rationalis dicatur forma hominis, non tamen dicitur forma corporis & animæ; quia quando vtrique pars expresse ponitur in propositione, propositio sonare videtur animam esse formam vtriusque partis, quod tamen falsum est: quando verò vtrique pars confusè exprimitur ex parte subiecti, ut per hanc vocem homo, tunc propositio illa, anima est forma hominis, tantum significat esse formam vnius partis. Idem est in alijs propositionibus: quia licet homo sit idem ac omnes partes corporis, & possit dici, homo scribit; non tamen potest dici, caput, pedes, & brachia scribunt: cuius rei non alia petenda est ratio, quam vltus & acceptio communis. Igitur, si ex parte subiecti ipsum sensitiuum expresse ponatur, ut in illâ propositione, rationale sensitiuum est sensitiuum, non potest sensitiuum prædicari ut forma, & consequenter neque in quale, sed tantum in quid: sicut cum dicimus, hoc rationale est rationale, quæ est prædicatio in quid; cumque etiam prædicetur incompletè, erit prædicatio generica. Ob eandem rationem, etsi hæc sit prædicatio per modum alteri adiacentis, hoc est rationale; hæc tamen, animal rationale est rationale, non est prædicatio in quale, nec per modum alteri adiacentis, sed in quid: nam licet rationale dicatur forma hominis, non tamen dicitur forma animalis rationalis, ut dixi. Non tamen ideo putes, hanc vltimam esse prædicatorem genericam; quia licet sit in quid incompletè, est tamen æqualis de æquali, ob quod deficit à ratione vniuersalis.

Rogabis, quo actu constituatur Differentia in ratione prædicabilis. Respondeo, per illum quo præcinditur ab animali & ab indiuiduis humanis, quia per illum actum constituitur in ratione superioris, & in ratione differentia: nam quantum præcindatur ab inferioribus, si tamen à genere non præcinditur, non erit Differentia, sed species.

SECTIO II.

De Proprio, quarto Prædicabili.

PROPRIVM in præsentem idem est ac species quadam Accidentis, siue realis, siue Metaphysici. Aduerte, Accidens ut sic diuidi in accidens proprium, & in accidens commune. Hoc pertinet ad quantum Prædicabile, illud ad quantum, de quo nobis est sermo. Sed, antequam Proprium explicetur.

Rogabis, vtrum Accidens in commune abstrahens à Proprio & communi, pertineat ad aliquod Prædicabile. Respondeo, Accidens

in communi, si comparatur cum hoc vel illo Accidenti, esse genus aut speciem; si verò comparatur cum subiecto, non efficere neque pertinere ad aliquod Prædicabile: quia licet affirmetur de Petro, esse album, vel esse risibile in particulari, non tamen prædicatur esse accidentatum in commune, quod ad modum loquendi reducendum præcisè est.

17 Accidentis ergo proprium, aliud est quod uni tantum speciei conuenit, non verò omnibus indiuiduis; vt esse *musicum*, & *doctum*, quod soli homini conuenit, non tamen omnibus. Aliud est, quod omni indiuiduo vnius speciei conuenit, non tamen illi soli; vt esse *bipedem* respectu hominis, quod etiam conuenit auibus. Aliud, quod conuenit omni & soli indiuiduo vnius speciei, non tamen semper, vt *discurrere*, respectu hominis: nullus enim est, quantumuis amens, qui aliquem non efficiat discursum, etsi imperfectum, licet non semper illum efficiat. Quòd si de discursu dubitaueris, pone exemplum in intellectione actuali. Denique aliud est, quod omni & soli & semper conuenit, vt *risibile* respectu hominis. & huiusmodi Proprium conuertitur cum specie quantum ad consequentiam; rectè enim valet, *est homo, ergo risibile*, & è contrario.

Iam ergo est difficultas, vtrum Proprium in his omnibus quatuor acceptionibus pertineat ad hoc quartum Prædicabile. Hæc quæstio est de solo nomine: neque enim in re dubitari potest, quin dentur illæ quatuor differentie Accidentium. An autem quodlibet Accidentis illorum sit dicendum Proprium, an Accidentis commune; solum est disputare de nomine quo debet appellari, præcipuè cum (vt dicam inferius) eodem modo prædicetur, siue sit commune, siue proprium. Dicendum tamen Primò est, ea Accidentia quæ soli alicui speciei conueniunt, etsi non semper illi conueniant, vocanda esse *propria* absolute; quia in communi modo loquendi *ridere* dicitur proprium hominis; item *discurrere*, etsi non semper conueniat homini; item quando Petrus v. g. habet phrasim aliquam, aut modum specialem loquendi, vel incedendi, quo nullus alius vitur; illa phrasim dicitur propria Petri, etsi non semper & ubique Petrus illa vitur. Vnde Aristoteles 1. Topicorum cap. 4. solum exclusit à ratione Proprij id quod aliis potest conuenire, his verbis: *Nemo proprium alicuius rei dixerit, quod aliis conuenire potest*. Ex quo infero, Proprium in secundâ tantum acceptione excludi debere à ratione Proprij rigorosi; quia in illâ acceptione tantum usurpatur pro eo quod non conuenit soli, sed etiam aliis. Verum obicit quidam modernus albedinem, quantumuis nequeat esse nisi in quantitate, non tamen esse Proprium, eo quòd non est semper in illâ; ergo etiam in primâ & tertiâ acceptione pertinebit Proprium ad hoc quartum Prædicabile. Respondeo, albedinem posse comparari vel cum materiâ primâ & quantitate (si hæc distinguatur & recipiat accidentia) vel cum equo, aut aliis animantibus. Si comparatur cum materiâ & quantitate, absolute est Proprium respectu illius, quia illis tantum potest inharere. Si verò comparatur cum homine, non est Proprium illius; quia non illi soli conuenit, sed etiam aliis. Quòd si communiter albedo dicitur Accidentis commune, idè est,

quia communiter prædicatur de homine, equo, &c. non verò de quantitate aut materiâ: homini autem & leoni non est propria. Quam rationem ex modo isto loquendi non considerantur hi recentiores.

Aduerte, aliquod Accidentis quod est commune respectu speciei vnius in particulari, quia non illi soli conuenit (vt esse *sensituum* respectu hominis) si comparatur respectu rationis superioris, v. g. respectu animalis, absolute & in omni rigore esse Proprium; quia soli & omni animali & semper conuenit. Loquor de sensitiuo proximo; nam radicale est ipsa essentia animalis.

Petes primò, vtrum accidens Proprium ita conueniat subiecto, vt non possit ab illo nec de potentia absolute separari. Respondeo, si Propria sint solum ratione nostrâ distincta, non posse vilo modo separari, quia ad hoc requiritur distinctio realis: si verò Propria sint realiter distincta, saltem de potentia absolute separari poterunt. Vtrum autem omnia, etiam de potentia ordinariâ, non est huius loci: id enim pertinet ad proprias materias, vbi de Propriis in particulari agitur.

Petes Secundò, vtrum esse Proprium, sit aliquid secundæ intentionis. Respondeo, in Propriis solum ratione distinctis, vt v. g. in risibili, aut intellectu, aut volitiuo proximo (casu quo potentia non distinguatur ab animâ) rationem Proprij esse merè ab intellectu; quia à parte rei non potest esse Proprium alicuius, quin ab illo distinguatur. In aliis verò accidentibus realiter distinctis, hoc quod est esse accidentis, vel commune, vel Proprium, independens est ab intellectu; quia à parte rei, *albedo* v. g. potest conuenire non solum homini, sed etiam aliis rebus, *ridere* verò tantum homini: vnde *albedo* est accidentis commune, *ridere* verò proprium. Quòd verò hoc accidens commune concipiatur vt Vniuersale (idem est de Proprio) tantum provenit ab intellectu, sicut dari animal non provenit ab intellectu: illud verò esse Vniuersale, oritur ex actu confuso intellectus, (de quo supra) ita Proprium esse Vniuersale, oritur ex actu confuso intellectus, quo risibile v. g. concipitur abstractum à suis inferioribus.

Sed est aduertendum, inferiora Proprij, aut Accidentis, prout pertinent ad hæc vltima prædicabilia inferiora, v. g. *albi* aut *risibilis*, non esse hoc aut illud album, aut risibile, quia vt sic sunt inferiora speciei: *album* enim de hoc *albo* prædicatur in quid completè, vt supra tetigimus; sunt ergo eius inferiora Petrus aut Ioannes, paries, aut alia animantia. Ratio est, quia licet sit accidens respectu Petri aut parietis, esse album; non tamen est accidens respectu huius albi; sed potius est illius essentia, quare inferiora illius non debent esse hoc, aut illud album, sed Petrus aut Ioannes, &c.

Hinc colliges confirmationem illius doctrinæ, quam sæpè supra tradidi, scilicet, idem prædicatum respectu eiusdem subiecti posse iam hoc iam illud prædicabile constituere, solum ex eo quòd subiectum illud diuersimodè explicetur: licet enim in recto *Petrus* & *album* idem sint, (vt sæpè dixi) tamen si dicatur, *Petrus est albus*, est prædicatio Accidentis; si verò dicatur, *hoc album*, significando etiam Petrum, est prædicatio spe-

speciei de indiuiduo, propter rationem paulò ante datam.

Obserua Primò circa Proprium, v. g. *risibile*, illud tantum dici Proprium respectu speciei, non verò respectu Petri in particulari aut Ioannis; quia risibile non soli Ioanni conuenit, etiamsi conueniat soli homini: quare etiamsi sit proprium hominis, non tamen Petri, sicut suprà dixi, *sensibile* esse proprium respectu animalis, non tamen respectu hominis.

Secundò obserua è contrario, Proprium non esse Vniuersale respectu speciei, sed solum respectu indiuiduorum; quia non est superius, sed æquale cum specie, est tamen superius respectu Petri vel Francisci. Quare in Proprio & potest considerari prædicatio in *quale*, & hæc illi conuenit siue prædicetur de specie, siue de indiuiduis; quia de illis prædicatur solum per modum adiacentis: & potest item considerari prædicari *per se*, & hoc tantum illi conuenit respectu speciei, respectu cuius solum sortitur rationem Proprij: & potest etiam considerari prædicabilitas Vniuersalis, & hæc illi solum conuenit respectu indiuiduorum, respectu quorum in rigore non prædicatur *per se*, id est, quarto modo, quia non illis solis scorsim conuenit.

Obserua Tertiò, Proprium prædicari in *quale* *per se*, & *per se* esse illius differentiam quâ distinguitur à quinto Prædicabili, sonatque, Accidens, quod dicitur Proprium, debere esse connexum aliquo modo cum subiecto, etiamsi subiectum è contrario non sit connexum cum hoc accidenti quod Proprium dicitur. Quare licet homo sit connexus cum sensibili proximo, quia tamen è contrario *sensibile* non dicit connexionem necessariam cum homine (potest enim etiam esse in brutis) ideò sensibile proximum de homine non prædicatur *per se*, sed *per accidens*. At quia esse Musicum dicit connexionem cum homine, non enim reperitur nisi in illo (licet è contrario homo non dicat connexionem cum Musico, quia non omnis homo est Musicus,) ideò *Musicus* prædicatur *per se* de homine, iuxta dicta initio Sectionis: ubi ostendimus, illud quod soli alicui subiecto conuenit, etiamsi illi non semper conueniat, esse absolute Proprium respectu illius; è contrario verò quod alijs conuenit, etiamsi huic subiecto semper conueniat, non potest dici Proprium respectu eius subiecti aut speciei, vt ex Aristotele ostendimus num. 18.

Aduerte autem, hanc connexionem accidentis cum subiecto non esse attendendam secundum hoc accidens in particulari, vt tale indiuiduum est; quia vt sic fortè omnia accidentia habent connexionem cum suis subiectis: hoc enim numero accidens fortè non potest conservari sine illo numero subiecto, in quo est, v. g. hæc albedo sine hoc numero pariete. Dixi fortè, propter nonnullos ita opinantes: contrarium enim probabo Disputatione I. Metaphys. à num. 79. Attendenda ergo est illa connexio secundum speciem accidentis, vtrum scilicet ex specie suâ albedo v. g. habeat connexionem cum homine, id est, vtrum siue hoc numero album, siue aliud possit reperiri sine homine. Si non potest, erit Proprium: si potest, erit Accidens commune.

Deinde aduerte Secundò, hanc connexionem accidentis cum subiecto non debere esse purè ex

voluntate miraculosâ & supernaturali Dei. Vnde, etiamsi diuinitus Deus soli lapidi gratiam infudisset, non posset dici esse proprium lapidis, habere gratiam, quia non per se eam haberet: in homine autem & Angelo dici vtrumque potest gratia propria per se; quia, licet homo ipse eam non magis petat fortè quàm lapis, gratia tamen petit ipsum hominem & Angelum, seu creaturam rationalem. Vnde malè hic nonnulli requirunt, subiectum habere connexionem cum Proprio quarto Prædicabili. Melius dixissent, si hanc exigentiam ex parte ipsius accidentis respectu subiecti posuissent, vt nos suprà posuimus etiam in exemplis naturalibus: ostendimus enim, esse Poëtam, esse proprium hominis, quia homo etiam non petat poësim, poësis tamen hominem petit. vnde consequenter etiam discutrimus ad gratiam & dona supernaturalia.

Denique aduerte, accidentia in abstracto non pertinere ad hoc Prædicabile, neq; ad quintum, quia accidentia in abstracto non prædicantur de subiectis: neque enim dicitur, *Petrus est albedo*, vel *risibilitas*, sed *Petrus est album*, vel *risibile*; *albedo* autem vel *risibilitas* solum prædicantur de hac vel illâ albedine vel risibilitate: quæ prædicationes pertinent ad speciem, vel ad genus, non minus quàm hæc, *Petrus est homo* vel *animal*.

SECTIO III.

De Accidenti, quinto Prædicabili.

ACCIDENS in præsentī dupliciter definitur: Vel, *quod potest abesse vel adesse sine subiecti corruptione*; vel, *Accidens est, quod potest eadem inesse & non inesse*. Quæ duæ definitiones solis vocibus distinguuntur.

Circa quas aduerto Primùm, in eis non definiri secundas intentiones, seu Accidens vt vniuersale formaliter; nam abesse & non abesse, habet Accidens ex sua naturâ à parte rei: vnde hæc est definitio Accidentis primò-intentionaliter, non tamen adæquata, sed secundum rationem communem omnibus Accidentibus. Imò hæc definitio propriè conuenit Accidenti in abstracto, *albedini* v. g. aut *colori*, quia hæc est quæ potest adesse vel abesse absque subiecti corruptione: album autem aut nigrum in conereto, sicut non distinguitur quantum ad rectum ab ipso homine (prout requiritur ad veritatem propositionis affirmantis hominem esse albū, sapè dixi) ita non potest adesse vel abesse secundum rectum absque subiecti corruptione. Verū tamen est, vt absolute dicatur, album posse abesse, sufficere si possit abesse *albedo*; quâ deficiente, subiectum, etsi maneat in se, non tamen manet denominatum *album*.

Secundò aduerto, Accidens, prout pertinet ad hoc Prædicabile, definiri, *Accidens est, quod potest prædicari de pluribus in quali contingentur*. Sed ante huius explicationem contra primò traditas definitiones insurgit communis obiectio, quia plura Accidentia nō possunt abesse vel adesse sine subiecti corruptione, vt Ethiopi nigredo, & mors homini; ergo non rectè definitur Accidens quod possit adesse vel abesse sine subiecti corruptione.

Pro solutione distingue duplicem corruptionem rei, aliam Physicam, aliam Metaphysicam. Corruptio Physica est ablatio existentie physicae, adhuc

adhuc manente essentiâ integrâ Metaphysicâ, hoc est, quoad nostros conceptus: quia etiam si homo non existat, tamen est verum dicere, hominem esse animal rationale. neque in ordine ad nostros conceptus interest aliquid, si vel existat vel non existat; unde existentia carentia, non tollit essentiam Metaphysicam rei. Alia est corruptio Metaphysica, quia etiam in ordine ad nostros conceptus destruitur essentia rei, v. g. si per intellectum separet ab homine rationale, id quod remanet, scilicet *animal*, non est homo, non solum à parte rei, sed neque in ordine ad nostros conceptus: quia licet possit concipi homo, abstrahendo ab eo quod existat, vel non existat; non tamen abstrahendo ab eo quod sit rationalis. Propterea solet dici, essentias abstrahere ab existentia. Ecce ergo carentia existentia, quae importatur per mortem, licet Physicâ destruat essentiam, seu ut melius dicam, existentiam, non tamen illam destruit Metaphysicâ. Quando verè dicitur Accidens posse adesse vel abesse sine subiecti corruptione, debet intelligi sine corruptione Metaphysicâ, non verò sine Physicâ. Quare non sequitur, si mors destruit essentiam Physicâ, non posse esse Accidens respectu hominis (ut obiectio contende-
bat.) Hæc est communis solutio aliquantulum explicatio. Ego tamen non putarem, mortem esse Accidens hominis, quia non est in homine, sed potius illi opponitur priuatiuè. Sicut tenebræ, vel destructio lucis, non possunt dici Accidens lucis, sed eius contrarium, aut priuatio illius. Quod ad modum purum loquendi spectat. Rem tamen intellige, ne a quoqueris. Ad illud de Æthiopia nigredine facilius responderetur, posse nigredinem ab illo deesse sine corruptione Physicâ, saltem miraculosè.

Sed vrgebis, Multa Accidentia propria, spectantia ad quantum Prædicabile, possunt adesse vel abesse sine subiecti corruptione etiam Physicâ, ut hominem esse Musicum, esse proximè risibile, & esse intellectuum proximè, saltem diuinitus, si potentia ab animâ distinguantur: item materia potest deesse quantitas, quin destruat materia saltem miraculosè; ergo etiam Proprium quantum Prædicabile potest adesse vel abesse sine subiecti corruptione, ergo hæc non est definitio propria quinti Prædicabilis.

Respondent nonnulli, Accidens quantum Prædicabile posse adesse vel abesse etiam posituè sine subiecti corruptione: quia licet posituè affirmem hominem non esse album, non ideo nego illum esse hominem. Proprium verò quantum Prædicabile, etiam si præcisiuè possit abesse vel adesse sine subiecti corruptione, quatenus ut concipiatur homo v. g. non est necessarium concipere illum posituè esse risibilem, non tamen potest abesse in re sine corruptione subiecti; quia eo ipso quod negem de aliquo esse risibile, nego esse hominem: adduntque, *non posse adesse vel abesse* in præcisiuè intelligendum etiam posituè, ut sic autem non conuenire Proprio quarto Prædicabili. Hæc solutio est improbabilis: nam licet Proprium Logicum, ac realiter indistinctum, v. g. risibile, radicaliter non possit negari posituè de subiecto sine eius corruptione, omnia tamen Propria, quæ sunt realiter distincta, & realiter propria, non dubium quin possint posituè negari de subiecto sine eius corruptione, v. g. frigus in summo, quod

per te est proprium aquæ, potest de aquâ posituè negari sine eius corruptione, ut patet in aquâ calidâ, quæ non solum potest concipi sine frigore, sed potest affirmari de illâ posituè, non est frigida. Idem de aëre respectu caloris, & in omnibus propriis realiter distinctis locum habet meum argumentum. Deinde tu fateris, canitem esse hominis proprium, saltem pro senectute: rogo, si aliquis naturæ robustioris etiam senex non canescat, eritne homo, etiam si de illo posituè dicatur non esse canem? nulli dubium. Imò & rationale, quod tu dicis Logicè esse Accidens quantum Prædicabile respectu animalis, non potest posituè de animali negari: quia licet *animal* prædicatur à rationali, non tamen illud excludit; ergo neque Accidens proprium exigit non posse abesse realiter sine subiecti corruptione. Video te huic vltimæ instantiæ posse respondere, etiam si posituè de aliquo dicatur, *non est rationale*, adhuc posse esse animal: ideo omisâ hac instantiâ, priores sufficiant.

Censeo igitur, in hac definitione definiri Accidens, prout abstrahit à communi & proprio: nam illi, ut sic, conuenit posse abesse & adesse sine subiecti corruptione; propriam autem definitionem Accidens, ut pertinet ad hoc Prædicabile, esse quam supra tradidi, scilicet, *quod potest de pluribus in quale omnino contingenter prædicari*. Per *non omnino contingenter* distinguo Accidens à Proprio, quod prædicatur de subiecto per se, iuxta dicta Sectione 2. Vnde obiectioni intantum concedo, scilicet, hanc non fuisse propriam definitionem quinti Prædicabilis.

Prima difficultas circa hoc Prædicabile est, Vtrum, ut album v. g. sit Vniuersale, requiratur actu esse plura subiecta alba; an sufficiat esse possibilis. Ratio dubitandi est, quia, ut actus sit vniuersalis, debet actu posse de pluribus prædicari; sed in materiâ contingenti non potest fieri prædicatio, nisi existat subiectum cum illo accidenti (licet enim modo possit dici, *Antichristus est homo*, non tamen potest, *Antichristus est albus*, etiam si futurus sit albus); ergo, nisi actu existant plura subiecta alba, ratio albi non poterit prædicari de pluribus, neque erit vniuersalis. Hac ratione conuicti sunt Conimbricenses quæst. 1. art. 3. v. alle-
rent, requiri actu plura alba existentia: sed quæstio est purè de vocibus, in quâ dissentio ab illis, quia (ut dixi Disput. IV. initio) non requiritur ad rationem Vniuersalis actu prædicari, sed posse saltem remorè de pluribus prædicari. Licet autem plura alba non existant, quia tamen pos-
sunt existere, potest etiam de illis saltem remorè ratio albi prædicari; quo satisfit obiectioni opposita. Quis autem dubitet, quin, si de facto ego cognosco omnia alba possibilis confusè, & sine distinctione, illa reddantur vnum extrinsecè ab intellectu, & consequenter Vniuersale in ratione albi. non minus quam omnes homines possibiles confusè cogniti, reddantur vnus in ratione hominis?

Secunda difficultas, An ad hoc, ut album sit vnum in multis, requiratur esse plures albedines in illis subiectis, an verò sufficiat vna albedo in multis, ratione cuius absolūtè essent plura alba. Respondeo, sufficere, illa plura subiecta habere vnica albedinem: quia tunc verè ab illis abstraheretur ratio aliqua communis subiecti habentis

bentis albedinem, quæ ratio subiecti multiplicatur in illis, quia verè essent plura habentia albedinem. Sed fortè obiicies, hinc sequi, dari à parte rei Vniuersale, eò quòd à parte rei dentur multa alba, & vna albedo; ergo datur à parte rei vnum in multis, quod solum requiritur ad Vniuersale. Respondeo faciliè, negando consequentiam: quia quod est Vniuersale, non est albedo, sed *album*: album autem non est vnum à parte rei, etsi albedo sit vna; quare ratio albi non esset vna & multiplex, & consequenter nec esset vniuersalis. Hæ duæ difficultates, & eorum solutiones, sunt communes etiam quarto Prædicabili: non est autem necessum eas iterum repetere.

Tertia tandem difficultas est, Vtrum in ratione Prædicabilis differat hoc quintum à quarto. Ratio dubij est, quia modus prædicandi videtur esse idem in vtroque. Quòd autem res, quæ prædicatur, sit connexa vel non cum subiecto, habet se per accidens in ordine ad prædicationem,

in quâ non explicatur illa connexio; nec ratio illius vnum alio modo prædicatur quàm alterum. Confirmatur: licet risibile radicale à parte rei sit ipsa essentia hominis, quia tamen in modo prædicandi, & Logicè prædicatur vt Accidens proprium, non constituit diuersum Prædicabile ab eo in quo prædicatur proprium realiter & distinctum ab essentia, v.g. frigidum in summo respectu aquæ: & ratio est, quia modus prædicandi vtriusque est idem. Ergo etiam si Accidens proprium sit connexum cum subiecto, non verò Accidens commune; quia tamen vtrumque eodem modo prædicatur, non constituent duo Prædicabilia. Fateor has duas rationes conuincere, hæc duo Prædicabilia Logicè non distingui: quia tamen illa distinxit Porphyrius ad explicanda duo genera Accidentium, vnius, quod habet connexionem cum subiecto; alterius, quod eâ connexionem caret; idèd & nos etiam ea distinguemus, præsertim cum hoc etiam ad modum loquendi pertineat.

DISPUTATIO NONA.

De diuisione Prædicabilium.

EGIMVS de Prædicabilibus seorsim, restat nunc ea inter se comparare, & cum ratione prædicabili ipsius superiori.

SECTIO I.

Vtrum diuisio in quinque Prædicabilia sit adequata & immediata.

COMMVNIS sententia docet, diuisionem hanc esse adequatam: & meritò, quod hac ratione suadet. Quidquid prædicatur de alio, vel prædicatur in quid, vel in quale; id est, vel vt essentia, & per modum per se stantis, vel in quale per modum alteri adiacentis. Si prædicatur vt essentia per modum per se stantis; vel prædicatur completè vel incompletè. Si incompletè, est prædicatio generica; si completè, est specifica. Deinde, quod prædicatur per modum alteri adiacentis, vel prædicatur vt adiacens essentialiter; & hæc est prædicatio differentie: vel prædicatur in quale accidentaliter. Et hæc potest esse duplex: vel in quale per se, quæ est prædicatio proprii; vel in quale per accidens, & omnino contingenter, & hæc est prædicatio accidentis quinti Prædicabilis. Neque potest excogitari alius modus prædicandi res communes de suis inferioribus diuersus ab his, ergo illa diuisio in quinque Prædicabilia est adequata.

Obiicies Primò: Hæc prædicationes, *hoc animal est animal, hoc album est album*, sunt vniuersales, & tamen non pertinent ad aliquod ex quinque Prædicabilibus, ergo. Respondeo negando minorem, quia (vt ostendi supra sæpè) sunt prædicationes specificæ, sunt enim in quid completè.

Obiicies Secundo: Prædicatio definitionis non pertinet ad aliquod ex his Prædicabilibus,

ergo non est illa diuisio adequata. Suprà ostendi, eam prædicationem esse mixtam ex genere & ex differentia, vel vt melius dicam, esse prædicationem completam duorum Prædicabilium, vnde non constituit aliud Prædicabile diuersum ab vtroque; sicut homo & leo non constituunt aliquam tertiam speciem distinctam ab vtroque.

Obiicies Tertio: Prædicata transcendencia sunt communia, & tamen eorum prædicatio non pertinet ad aliquod ex quinque Prædicabilibus, ergo ea diuisio non est adequata. Responderi nonnullus, Porphyrium solum reduxisse ad quinque Prædicabilia ea prædicata, quæ ponuntur in Prædicamento, prædicata verò transcendencia non pertinere ad Prædicamenta, sed contrà; ergo diminutus fuit Porphyrius, dum omnia prædicata communia, siue ponantur in Prædicamento siue non, non reduxit ad certa Prædicabilia. Melius ergo responderetur, ea prædicata transcendencia (si quæ sunt) reduci ad genus (vt ostendi Disputatione præcedenti) quia prædicantur in quid incompletè de pluribus differentibus specie: quòd si fiant de solo numero differentibus, vt *hoc ens est ens*, sunt prædicationes specificæ, quia completè & in quid.

Obiicies Quarto: Hæc prædicatio, *Petrus est persona humana*, est vniuersalis, non tamen pertinet ad hæc Prædicabilia; ergo. Respondebit quis, eam prædicationem pertinere ad quartum Prædicabile, quia *personalitas* est propria passio essentia. Sed contrà vrgeo, in conceptu, *Petri* includitur *personalitas*, quia *Petrus* est compositum ex natura & personalitate, ergo personalitas non est accidentaliter Petro, ergo eius prædicatio non pertinet ad proprium. Respondebis concedendo, Petrum dicere in obliquo personalitatem, quia tamen hæc non est de essentia Petri (de essentia enim eius solum est natura humana) idèd prædicationem hanc esse accidentalem: sicut dici potest esse accidentalem albedinem homini albo,